

PROCEDURĂ OPERAȚIONALĂ PENTRU EVALUAREA ȘI MONITORIZAREA RISCURILOR PRIVIND CONFLICTELE DE INTERESE

Ediția: I
Revizia: 0
Data:

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Cuprins

1. SCOPUL PROCEDURII DE SISTEM.....	3
2. DOMENIUL DE APLICARE.....	3
3. DOCUMENTE DE REFERINȚĂ	3
3.1 REGLEMENTARI INTERNAȚIONALE	3
3.2 LEGISLAȚIE PRIMARĂ	3
3.3. LEGISLAȚIA SECUNDARĂ	4
4. DEFINIȚII ȘI ABREVIERI	5
4.2 ABREVIERI ALE TERMENILOR	6
5. DESCRIEREA PROCEDURII.....	7
5.1. GENERALITĂȚI	7
5.2. MOD DE LUCRU.....	8
5.3. RESURSE NECESARE	12
6. RESPONSABILITĂȚI	12
ANEXE	13
ANEXA 1. DIAGRAMA DE PROCES	13
ANEXA 2. PRINCIPII ȘI CLARIFICĂRI CONCEPTUALE UTILE ÎN APLICAREA PROCEDURII	14
1. PRINCIPII	14
2. CLARIFICĂRI CONCEPTUALE	16
3. SANȚIONAREA CONFLICTELOR DE INTERESE	20

1. SCOPUL PROCEDURII DE SISTEM

- 1.1. Prezenta procedură operațională este elaborată pentru a fi utilizată drept ghid în evaluarea și monitorizarea riscurilor conflictelor de interese de către *Corpul de Control (acolo unde acesta este constituit conform organigramei) / Grupul de lucru desemnat în acest sens (acolo unde Corpul de Control nu este constituit conform organigramei), precum și pentru:*
- 1.2. Instituirea unui mecanism unitar și coerent de aplicare a Codului de conduită și de monitorizare a aplicării acestuia, în vederea prevenirii apariției situațiilor de conflict de interese în condițiile proceselor și activităților specifice instituțiilor și autorităților publice respective.
- 1.3. Asigurarea, în conformitate cu legislația în vigoare, a unui serviciu public stabil, profesionist, transparent, eficient și imparțial, în interesul cetățenilor.
- 1.4. Oferirea de asigurări cu privire la existența documentației adecvate controlului conflictelor de interese.
- 1.5. Sprijinirea auditului, ANI și/sau alte organisme abilitate în acțiuni de auditare și/sau control, precum și pe conducătorul instituției sau autorității publice.

2. DOMENIUL DE APLICARE

Procedura vizează întregul personal din administrația publică centrală care se poate afla în situații de conflict de interese, fiind pusă în aplicare de Corpul de Control / Grupul de lucru.

3. DOCUMENTE DE REFERINȚĂ

3.1 Reglementări internaționale

- *Convenția civilă asupra corupției*, adoptată la Strasbourg la 4 noiembrie 1999, ratificată de România prin **Legea nr.147/2002**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 260 din 18 aprilie 2002;
- *Convenția Națiunilor Unite împotriva corupției*, adoptată la New York la 31 octombrie 2003, ratificată de România prin **Legea nr. 365/2004**, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr.903 din 5 octombrie 2004;
- **Recomandarea No.R (2000) 10 a Comitetului Miniștrilor Statelor Membre privind codurile de conduită pentru funcționarii publici**, adoptată la 11 mai 2000.

3.2 Legislație primară

- **Ordonanța Guvernului nr. 119/1999 privind controlul intern/managerial și controlul financiar preventiv**;
- **Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției - art. 70, 71, 76, 79 și art. 111 - cu modificările și completările ulterioare**;

- **Legea nr. 176/2010** privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificarea și completarea altor acte normative, cu modificările și completările ulterioare;
- **Legea nr. 78/2000** pentru prevenirea, descoperirea și sancționarea faptelor de corupție;
- **Legea nr. 287/2009**, republicată, privind Codul Civil, cu modificările și completările ulterioare (art. 405 - 407 Grade de rudenie și afinitate);
- **Legea nr. 286/2009** privind Codul Penal, cu modificările și completările ulterioare (art.301 - Folosirea funcției pentru favorizarea unor persoane);
- **Codul administrativ - Partea a VI - a, Titlul II, Capitolul V, Secțiunea a 5 - a Regimul incompatibilităților și conflictului de interese în exercitarea funcției publice.**

3.3. Legislația secundară

- **Hotărârea Guvernului nr. 583/2016** privind aprobarea Strategiei naționale anticorupție pe perioada 2016-2020, a seturilor de indicatori de performanță, a riscurilor asociate obiectivelor și măsurilor din strategie și a surselor de verificare, a inventarului măsurilor de transparență instituțională și de prevenire a corupției, a indicatorilor de evaluare, precum și a standardelor de publicare a informațiilor de interes public;
- **Hotărârea Guvernului nr. 909/2014** privind aprobarea Strategiei pentru Consolidarea Administrației Publice 2014-2020, **Obiectivul Specific II.3.:** „Promovarea eticii și integrității în administrația publică și continuarea măsurilor privind reducerea și prevenirea corupției și sprijinirea implementării recomandărilor aferente formulate în cadrul MCV”;
- **Ghidul Agenției Naționale de Integritate** privind incompatibilitățile și conflictele de interese, Ediția 2019 - disponibil pe pagina de internet a Agenției Naționale de Integritate;
- **Ordinul Secretariatului General al Guvernului nr. 600/2018** privind aprobarea Codului controlului intern managerial al entităților publice;
- **Legea nr. 98/2016** privind achizițiile publice - Capitolul II, Secțiunea a 4 - a Reguli de evitare a conflictului de interese;
- **Legea nr. 99/2016** privind achizițiile sectoriale - Capitolul III, Secțiunea a 4 - a Reguli de evitare a conflictului de interese;
- **Legea nr. 100/2016** privind concesiunile de lucrări și concesiunile de servicii - Capitolul III, Secțiunea a 3 - a Reguli de evitare a conflictului de interese;
- **Ordonanța de Urgență a Guvernului nr. 66/2011** privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora;
- **Hotărârea Guvernului nr. 875/2011** pentru aprobarea Normelor metodologice de aplicare a prevederilor Ordonanței de Urgență a Guvernului nr. 66/2011 privind prevenirea, constatarea și sancționarea neregulilor apărute în obținerea și utilizarea fondurilor europene și/sau a fondurilor publice naționale aferente acestora;

- **Hotărârea Guvernului nr. 599/2018 pentru aprobarea Metodologiei standard de evaluare a riscurilor de corupție în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu indicatorii de estimare a probabilității de materializare a riscurilor de corupție, cu indicatorii de estimare a impactului în situația materializării riscurilor de corupție și formatul registrului riscurilor de corupție, precum și pentru aprobarea Metodologiei de evaluare a incidentelor de integritate în cadrul autorităților și instituțiilor publice centrale, împreună cu formatul raportului anual de evaluare a incidentelor de integritate.**

3.4. Alte documente, inclusiv reglementări interne ale entității publice

- Regulamentul de organizare și funcționare a instituțiilor sau autorităților publice respective;
- Regulamentul intern al instituțiilor sau autorităților publice respective.

4. DEFINIȚII ȘI ABREVIERI

4.1 Definiții ale termenilor

Nr.	Termenul	Definiția și/sau dacă este cazul, actul care definește termenul
1	Cod de conduită	Set de îndrumări care trebuie respectate de către personalul implicat în gestionarea fondurilor europene nerambursabile, cu scopul prevenirii apariției situațiilor de conflicte de interese și/sau incompatibilități în care personalul se poate afla în procesul de gestionare a programelor finanțate din fondurile respective.
2	Cod de etică	Describe ansamblul de valori, principii și norme etice necesare pentru respectarea demnității, integrității, precum și pentru asigurarea unor raporturi echitabile atât între personalul instituției publice, cât și în raporturile dintre personalul instituției publice și cetățeni.
3	Conflict de interese	Situația sau împrejurarea în care interesul personal (direct ori indirect) al funcționarului public contravine interesului public general, astfel încât afectează sau ar putea afecta independența și imparțialitatea sa în luarea deciziilor ori îndeplinirea la timp și cu obiectivitate a îndatoririlor care îi revin în exercitarea funcției publice deținute. Conflictul de interese poate fi de mai multe tipuri: - <u>potențial</u> - apare în situația în care oficialul public are interese personale de natură să producă un conflict de interese, în cazul în care participă la luarea unei decizii publice.

		<ul style="list-style-type: none"> - <u>actual</u> - apare în momentul în care oficialul public este pus în situația de a lua o decizie în urma căreia ar putea obține un interes privat de orice natură. - <u>consumat</u> - apare în situația în care oficialul public participă la luarea deciziei cu privire la care are un interes personal, încălcând prevederile legale.
4	Funcția publică	Ansamblul atribuțiilor și responsabilităților stabilite în temeiul legii în scopul realizării prerogativelor de putere publică de către administrația publică centrală, administrația publică locală și autoritățile administrative autonome.
5	Funcționar public	Persoana numită, în condițiile legii, într-o funcție publică.
6	Interes public	Acel interes care implică garantarea și respectarea de către instituțiile și autoritățile publice a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor, recunoscute de Constituție, legislația internă și tratatele internaționale la care România este parte.
7	Interes personal	Orice avantaj material sau de altă natură urmărit ori obținut, în mod direct sau indirect, pentru sine ori pentru alții de către funcționarii publici, prin folosirea reputației, influenței, facilităților, relațiilor, informațiilor la care au acces ca urmare a exercitării funcției publice.
8	Informație de interes public	Orice informație care privește activitățile sau care rezultă din activitățile unei autorități publice ori instituții publice, indiferent de suportul, forma sau modul de exprimare a informației respective.
9	Informație cu privire la date personale	Orice informație privind o persoană identificată sau identificabilă.

4.2 Abrevieri ale termenilor

Abrevierea	Termenul abreviat
A	Aprobare
Ah.	Arhivare
Ap.	Aplicare
E	Elaborare
Ed.	Ediție
Ex.	Exemplar
H.G.	Hotărârea Guvernului
PS	Procedură de sistem

Pag.	Pagină
Rev.	Revizie
SNA	Strategia Națională Anticorupție
ANFP	Agencia Națională a Funcționarilor Publici
ANI	Agencia Națională de Integritate

5. DESCRIEREA PROCEDURII

5.1. Generalități

5.1.1 Conflictul de interese reprezintă situația în care persoana care exercită o demnitate publică sau o funcție publică are un interes personal de natură patrimonială, care ar putea influența îndeplinirea cu obiectivitate a atribuțiilor care îi revin potrivit Constituției și altor acte normative.

5.1.2 **Funcționarul public** este în conflict de interese dacă se află în una din următoarele situații:

- este chemat să rezolve cereri, să ia decizii sau să participe la luarea deciziilor cu privire la persoane fizice sau juridice față de care are relații cu caracter patrimonial;
- participă în cadrul aceleiași comisii, constituite conform legii, cu funcționarii publici care au calitatea de soț sau rudă de gradul I;
- interesele sale patrimoniale, ale soțului sau rudelor sale de gradul I pot influența deciziile pe care trebuie să le ia în exercitarea funcției publice (art. 79 din Legea nr. 161/2003).

5.1.3 Personalul contractual

Cu toate că **Legea nr. 161/2003** reglementează situațiile de conflict de interese pentru funcționarii publici fără a menționa expres și personalul contractual angajat în autorități publice, *Codul administrativ* completează cadrul legal aferent personalului contractual, sens în care regăsim reglementări în Partea a VI - a - *Statutul funcționarilor publici, prevederi aplicabile personalului contractual din administrația publică și evidența personalului plătit din fonduri publice*.

5.1.4. **Persoanele care exercită funcții precum membru al Guvernului, secretar de stat, subsecretar de stat sau funcții asimilate acestora, prefect ori subprefect**, au următoarele interdicții:

- să emită acte administrative sau să încheie acte juridice;
 - să ia sau să participe la luarea unor decizii în exercitarea funcției publice de autoritate care produc un folos material personal, pentru soțul/soția sau rudele lor de gradul I.
- Obligațiile nu privesc emiterea, aprobarea sau adoptarea actelor normative.

5.1.5. Funcționarii publici, funcționarii publici cu statut special, demnitarii, membrii organelor de conducere ale operatorilor economici la care statul este acționar, persoanele cu funcție de conducere sau de control din instituțiile și autoritățile publice au următoarele obligații atunci când se află în situație de conflict de interese:

- să se abțină de la orice act, decizie sau acțiune care se poate materializa într-un conflict de interese;
- să se retragă din poziția în care se află și să refuze să realizeze orice act, decizie sau acțiune care se poate materializa într-un conflict de interese;
- să anunțe în scris superiorul ierarhic cu privire la:
 - existența situației de conflict de interese;
 - particularitățile acestuia (interesele aflate în conflict, de o manieră concretă, care să permită luarea unor măsuri de prevenire ulterioare);
 - abținerea și retragerea temporară (până la dispariția situației de conflict), din poziția în care se află și care îl pune în situația de conflict de interese.

5.2. Mod de lucru

5.2.1. Realizarea analizei de risc privind apariția conflictelor de interese

(1) La nivelul autorității publice se realizează anual o analiză de risc privind apariția conflictelor de interese, ce se prezintă conducerii autorității împreună cu raportul anual de evaluare a incidentelor de integritate.

(2) Analiza de risc privind conflictele de interese se realizează de către *Corpul de Control / Grupul de lucru desemnat în acest sens*.

(3) Analiza de risc privind apariția conflictelor de interese se realizează pe baza următoarelor informații:

- Înregistrările din registrul privind conflictele de interese din anii anteriori (dacă acesta există);
- Rapoartele de audit intern;
- Rapoartele Curții de Conturi;
- Rapoartele autorităților de control;
- Chestionarele aplicate persoanelor cu funcții de conducere sau coordonare, sau după caz, și angajaților care desfășoară activități considerate vulnerabile la corupție;
- Articole de presă, reclamații, petiții adresate instituției în anii anteriori, hotărâri judecătorești;
- Experiența de control din anii anteriori;
- Analiza generală privind riscurile și vulnerabilitățile la corupție;
- Nereguli și incidente de integritate apărute în anii anteriori.

(4) În plus, în afară de sursele de informații prezentate la alin. (3), odată identificate persoanele expuse riscului de conflicte de interese, Corpul de Control / Grupul de lucru va face o analiză succintă a datelor și informațiilor din declarațiile de avere și interese în vederea determinării

situațiilor de risc ce pot fi identificate pe baza altor activități desfășurate sau a unor participațiuni (conform declarației de interese), a activităților în care soțul/soția sunt implicați (conform declarației de avere), etc.

(5) Activitatea de evaluare se desfășoară pentru fiecare dintre riscurile identificate, prin estimarea nivelurilor de probabilitate și impact.

(6) Pentru evaluarea riscurilor de conflicte de interese se parcurg următoarele etape:

- a) Estimarea probabilității de materializare a riscurilor de conflicte de interese;
- b) Estimarea impactului;
- c) Determinarea expunerii la risc;
- d) Clasificarea și ordonarea riscurilor de conflicte de interese;
- e) Determinarea priorității de intervenție.

(7) Estimarea probabilității de materializare a riscurilor de conflicte de interese se realizează astfel:

- (i) Estimarea nivelului de probabilitate constă în aprecierea posibilității de materializare a riscurilor de conflict de interese și se realizează prin stabilirea și aplicarea unitară a unor indicatori, având la bază **Anexa nr. 2 la H.G. nr. 599/2018**;
- (ii) Probabilitatea se măsoară pe o scală de la 1 la 3, astfel:
 - 1 - reprezintă probabilitate **scăzută** de materializare;
 - 2 - reprezintă probabilitate **medie** de materializare;
 - 3 - reprezintă probabilitate **ridicată** de materializare.

(8) Estimarea impactului în situația materializării riscurilor de conflicte de interese se realizează astfel:

- (i) Estimarea impactului constă în măsurarea efectelor materializării unui risc de conflict de interese și se realizează prin stabilirea și aplicarea unitară a unor indicatori, având la bază **Anexa nr. 3 la H.G. nr. 599/2018**;
- (ii) Impactul se măsoară pe o scală de la 1 la 3, astfel:
 - 1 - reprezintă impact **scăzut**;
 - 2 - reprezintă impact **mediu**;
 - 3 - reprezintă impact **ridicat**.

(9) Determinarea nivelului expunerii la riscuri se realizează astfel:

- (i) Determinarea nivelului de expunere la un risc de conflict de interese constă în produsul dintre valoarea probabilității de materializare a aceluși risc și valoarea impactului în situația materializării lui;
- (ii) Valorile încadrate în intervalul 1 - 3 reprezintă nivel scăzut de expunere, ceea ce nu necesită adoptarea unor măsuri suplimentare, ci doar aplicarea celor existente;
- (iii) Valorile 4 și 6 reprezintă nivel mediu de expunere, ceea ce necesită adoptarea unor măsuri de intervenție;

- (iv) Valoarea 9 reprezintă nivel ridicat de expunere, ceea ce necesită intervenție urgentă;
- (v) După determinarea nivelului expunerii se realizează clasificarea și ordonarea riscurilor.

(10) Stabilirea măsurilor de intervenție se realizează astfel:

- (i) Pe baza rezultatelor activităților de identificare, descriere și evaluare a riscurilor de conflict de interese, Corpul de Control / Grupul de lucru propune măsuri de intervenție pentru prevenirea și controlul acestora. Pentru fiecare măsură de intervenție se stabilesc responsabilul și termenul de finalizare a implementării;
- (ii) Măsurile de intervenție pot consta, printre altele, în:
 - formularea de propuneri cu privire la modificarea legislației;
 - activități de educare/instruire și responsabilizare; dezvoltare de sisteme informatice;
 - elaborarea de proceduri de lucru;
 - planificarea și derularea periodică a unor activități de audit și/sau control pentru activitățile considerate vulnerabile;
 - rotația personalului.

(11) Registrul riscurilor de conflict de interese face parte integrantă din registrul riscurilor la corupție

- i. Pe baza activităților descrise în prezenta procedură, Corpul de Control / Grupul de lucru completează Registrul riscurilor de corupție.
- ii. Registrul riscurilor de corupție are următoarea structură (**Anexa nr. 4 la H.G. nr. 599/2018**):
 - Domeniul de activitate în care se manifestă riscul (...);
 - Descrierea riscului;
 - Cauze;
 - Probabilitatea, impactul și expunerea la riscul de conflict de interese;
 - Măsurile de intervenție;
 - Responsabilul de risc/pentru implementare;
 - Termenul de implementare.

(12) Monitorizarea și revizuirea riscurilor de conflict de interese

- i. Monitorizarea și revizuirea se realizează de către Corpul de Control / Grupul de lucru sau persoanele desemnate în acest sens, la nivelul autorității/instituției unde acesta este constituit;
- ii. Anual, Corpul de Control / Grupul de lucru sau persoanele desemnate monitorizează implementarea măsurilor stabilite în Registrul riscurilor de conflicte de interese și procedează la revizuirea acestuia, în conformitate cu starea de fapt existentă la nivelul autorității/instituției.

(13) Analiza și evaluarea riscurilor menționată la alineatele precedente va identifica:

- Departamentele/compartimentele/instituțiile subordonate cu risc de apariție a conflictelor de interese;
- Situațiile cu probabilitate ridicată de apariție a conflictelor de interese;
- Persoanele expuse riscului de conflict de interese.

(14) Analiza și evaluarea riscurilor de conflict de interese se realizează anual, până la data de 30 noiembrie pentru anul următor.

5.2.2. Plan anual de control pentru sesizarea timpurie a conflictelor de interese, potențiale sau actuale

(1) Pe baza analizei de risc, Corpul de Control / Grupul de lucru întocmește un plan anual de control în vederea identificării timpurii sau a prevenirii conflictelor de interese;

(2) Corpul de Control / Grupul de lucru execută planul de control în vederea identificării timpurii sau a prevenirii conflictelor de interese, realizând lunar, în cadrul său, note de monitorizare privind activitatea efectuată;

(3) Planul anual de control pentru sesizarea timpurie a conflictelor de interese, potențiale sau actuale se realizează anual, până la data de 31 decembrie, pentru anul următor și se implementează pe tot parcursul anului;

(4) Toate controalele efectuate se finalizează cu un raport înaintat Ministrului / Conducătorului autorității/instituției publice.

5.2.3. Reacție în situația identificării unui conflict de interese potențial

(1) În situația identificării unei situații care ar putea fi catalogată ca fiind un conflict de interese potențial, Corpul de Control / Grupul de lucru va sesiza de îndată Ministrul / Conducătorul autorității/instituției publice și superiorul direct al persoanei care se află într-un conflict de interese potențial recomandând, dacă este cazul, măsuri de evitare a conflictului de interese potențial /actual, după caz, ca de exemplu înlocuirea respectivei persoane pentru sarcina/decizia în care ar putea intra în conflict de interese actual;

(2) Corpul de Control / Grupul de lucru monitorizează aplicarea măsurilor recomandate și decizia cu risc de apariție a conflictului de interese.

5.2.4. Reacție în situația sesizării unui conflict de interese actual

(1) În cazul sesizării unei situații care ar putea fi catalogată ca fiind un conflict de interese actual, Corpul de Control / Grupul de lucru sesizează de îndată ANI pentru realizarea unei evaluări cuprinzătoare a prezumțivelor situații de conflict de interese;

(2) Odată cu sesizarea înaintată ANI, Corpul de Control / Grupul de lucru înaintează raportul său cuprinzând toate informațiile referitoare la conflictul de interese identificat și către

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Ministrul / Conducătorul autorității/instituției publice și superiorul direct al persoanei care se află într-un conflict de interese actual.

5.3. Resurse necesare

Resurse umane:

- Funcționarii publici și funcționarii publici cu statut special, de execuție și de conducere, din cadrul Corpului de Control / Grupului de lucru;
- Alte persoane care au obligația să-și declare averea și interesele, potrivit legii.

Resurse financiare:

- Salariile funcționarilor publici și funcționarilor publici cu statut special, de execuție și de conducere, din cadrul instituțiilor publice respective.

Resurse materiale:

- Infrastructura IT corespunzătoare;
- Materiale consumabile (hârtie, toner, etc.).

6. RESPONSABILITĂȚI

6.1. Personalul Corpului de control / Grupului de lucru este responsabil pentru realizarea:

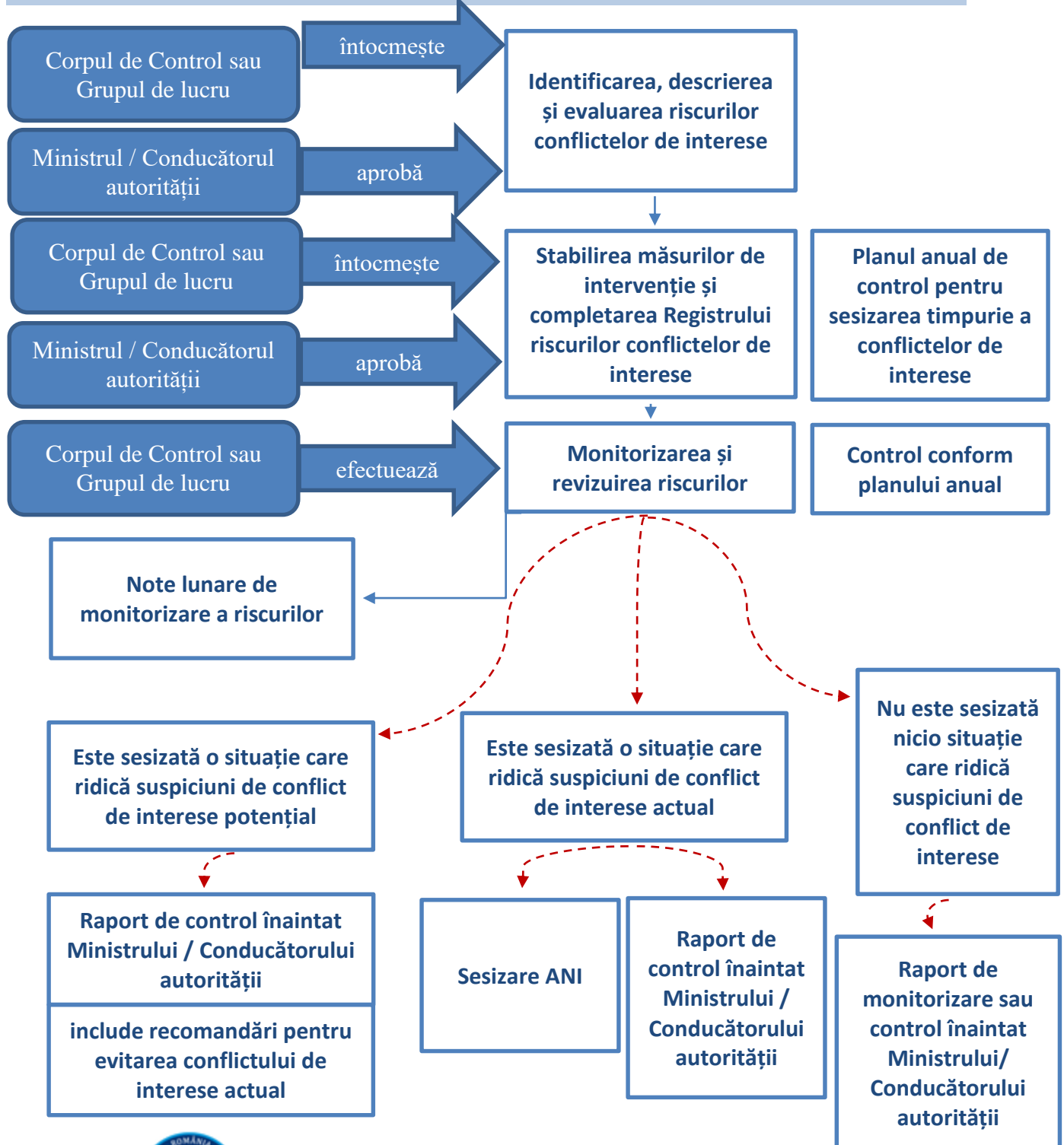
- analizei de risc privind apariția conflictelor de interese;
- planului anual de control pentru sesizarea timpurie a conflictelor de interese, potențiale sau actuale;
- notelor lunare de monitorizare privind activitatea efectuată pentru aplicarea planului anual de monitorizare și control pentru sesizarea timpurie a conflictelor de interese, potențiale sau actuale;
- controalelor și rapoartele de control;
- sesizărilor privind situațiile care ar putea fi catalogate ca fiind un conflict de interese.

6.2. Conducătorul autorității publice aprobă:

- analiza de risc privind apariția conflictelor de interese;
- planul anual de control pentru sesizarea timpurie a conflictelor de interese, potențiale sau actuale;
- planul de măsuri recomandate pentru evitarea și prevenirea unor conflicte de interese actuale, atunci când Corpul de Control / Grupul de lucru sesizează situații care ar putea fi catalogate ca fiind conflicte de interese potențiale.

ANEXE: **Anexa 1. Diagrama de proces**

Anexa 2. Principii și clarificări conceptuale utile în aplicarea procedurii

1. Principii

1.1. Principii care guvernează conduita profesională a funcționarilor publici

- **Supremația Constituției și a legii** - principiul conform căruia funcționarii publici au îndatorirea de a respecta Constituția și legile țării;
- **Prioritatea interesului public** - principiul conform căruia funcționarii publici au îndatorirea de a considera interesul public mai presus de interesul personal, în exercitarea funcției publice;
- **Asigurarea egalității de tratament a cetățenilor în fața autorităților și instituțiilor publice** - principiul conform căruia funcționarii publici au îndatorirea de a aplica același regim juridic în situații identice sau similare;
- **Profesionalismul** - principiul conform căruia funcționarii publici au obligația de a îndeplini atribuțiile de serviciu cu responsabilitate, competență, eficiență, corectitudine și conștiinciozitate;
- **Imparțialitatea și independența** - principii conform cărora funcționarii publici sunt obligați să aibă o atitudine obiectivă, neutră, față de orice interes politic, economic, religios sau de altă natură, în exercitarea funcției publice;
- **Integritatea morală** - principiul conform căruia funcționarilor publici le este interzis să solicite sau să accepte, direct ori indirect, pentru ei sau pentru alții, vreun avantaj ori beneficiu în exercitarea funcției publice pe care o dețin, sau să abuzeze în vreun fel de această funcție;
- **Libertatea de gândire și de exprimare** - principii conform cărora funcționarii publici pot să-și exprime și să-și fundamenteze opiniile, cu respectarea ordinii de drept și a bunelor moravuri;
- **Cinstea și corectitudinea** - principii conform cărora, în exercitarea funcției publice și în îndeplinirea atribuțiilor de serviciu, funcționarii publici trebuie să fie de bună-credință;
- **Deschidere și transparență** - principii conform cărora activitățile desfășurate de funcționarii publici în exercitarea funcțiilor sunt publice și pot fi supuse monitorizării cetățenilor.

1.2. Principii de bază pentru prevenirea conflictelor de interese

Prioritatea interesului public

Funcționarul public trebuie să ia decizii și să facă recomandări în baza legislației în vigoare și caracteristicilor fiecărui caz, fără să ia în considerare câștigul personal. Corectitudinea procesului de luare a deciziilor oficiale nu trebuie să fie prejudiciată de preferințele religioase, profesionale, politice, etnice, familiale sau alte preferințe sau angajamente ale factorului de decizie care contravin legislației în vigoare.

Funcționarul public trebuie să evite să se implice ca persoană privată în acțiuni din care ar putea avea un beneficiu incorect, raportat la „informațiile din interior” obținute în timpul îndeplinirii sarcinilor de serviciu sau exercitării mandatului, dacă aceste informații nu sunt

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

disponibile publicului larg. Totodată, funcționarul nu trebuie să se folosească de poziția lui în beneficiul personal.

Funcționarul public nu trebuie să caute să obțină sau să accepte niciun fel de beneficiu în scopul influențării îndeplinirii sau neîndeplinirii sarcinilor sau responsabilităților de serviciu.

Funcționarul public nu trebuie să solicite ori să accepte cadouri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj care îi poate influența imparțialitatea în exercitarea funcției publice deținute, ori care poate constitui o recompensă în raport cu aceste funcții, indiferent dacă este vorba de un avantaj care îi este destinat personal, sau de avantaje pentru familia, părinții, prietenii săi ori pentru persoanele cu care funcționarul a avut relații de afaceri sau de natură politică.

Transparența deciziei și controlul exercitat din partea publicului

Funcționarii publici trebuie să acționeze de o manieră care să permită cel mai atent control din partea publicului. Această obligație nu este îndeplinită în totalitate prin simpla respectare a literei legii, ci implică și respectarea unor valori mai largi ale administrației publice, cum ar fi obiectivitatea, imparțialitatea și corectitudinea.

Funcționarii publici trebuie să își declare interesele personale care ar putea compromite îndeplinirea dezinteresată a îndatoririlor de serviciu, pentru a permite un control adecvat și prevenirea unui conflict de interese.

Funcționarii publici trebuie să promoveze modul în care au tratat conflictele de interese, în limitele cadrului legislativ corespunzător.

Promovarea responsabilității individuale și a exemplului personal

Funcționarii publici trebuie să acționeze în orice moment astfel încât integritatea lor să servească drept exemplu pentru alți funcționari publici și pentru cetățeni.

Funcționarii publici trebuie să accepte responsabilitatea pentru identificarea și rezolvarea conflictelor în beneficiul interesului public.

Funcționarii publici trebuie să își demonstreze angajamentul de a asigura corectitudinea și profesionalismul prin aplicarea unei politici și practici eficiente cu privire la conflictul de interese.

Promovarea unei culturi organizaționale care să nu tolereze conflictul de interese

Instituțiile și autoritățile publice trebuie să asigure și să pună în practică politici și proceduri adecvate pentru a asigura controlul și rezolvarea eficientă a situațiilor de conflict de interese.

Practicile instituțiilor și autorităților publice trebuie să îi încurajeze pe funcționarii publici și personalul contractual să declare problemele legate de conflictele de interese și să le discute. Totodată trebuie să fie prevăzute măsuri pentru a proteja aceste informații astfel încât ele să nu fie utilizate incorect.

2. Clarificări conceptuale

2.1. Conflictul de interese privind funcționarii publici

Funcționarul public este în conflict de interese dacă se află în una dintre următoarele situații:

a) Este chemat să rezolve cereri, să ia decizii sau să participe la luarea deciziilor cu privire la persoane fizice și juridice cu care are relații cu caracter patrimonial.

Termenul de „cerere” este înțeles în sensul de operațiune care trebuie efectuată de funcționarul public, conform atribuțiilor acestuia de serviciu, și poate consta în întocmirea unui înscris, în elaborarea unor acte juridice, efectuarea unei constatări cu efecte juridice și alte operațiuni date în competența unui serviciu al persoanei juridice de drept public.

Prin *luarea de decizii* se înțelege o hotărâre luată în urma examinării unei stări, situații, nevoi prin care se urmărește producerea unor consecințe, realizarea unor obiective. Totodată, participarea la luarea unor decizii presupune ca funcționarul public, în cazul acesta, să își aducă o contribuție la acea decizie în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

b) Participă în cadrul aceleiași comisii, constituite conform legii, cu personal contractual și/sau funcționari publici care au calitatea de soț sau rudă de gradul I.

Comisiile pot varia de la *comisia de evaluare a ofertelor* aferentă unei proceduri de achiziție derulată de către autoritatea/instituția publică în cauză, până la comisia de recepție a unor bunuri/servicii/lucrări, sens în care funcționarii publici care participă în cadrul aceleiași comisii, cu funcționari publici care au calitatea de soț sau rudă de gradul I intră, automat, într-o stare de conflict de interese.

Gradele de rudenie și afinitate așa cum sunt definite de art. 405 - 407 din *Legea nr. 287/2009 privind Codul civil*:

Gradul I : părinți și copii;

Gradul II: frați, bunici și nepoți;

Gradul III: unchiul/mătușa și nepotul de frate;

Gradul IV: verii primari.

Relația de afinitate apare între soț/soție și rudele celuilalt soț/soție. Gradul de afinitate este structurat astfel:

Gradul I: socrii și nora/ginere;

Gradul II: cumnatele și cumnații;

Gradul III: unchiul și soția nepotului de frate;

Gradul IV: verii, soții și soțiile acestora.

c) **Interesele sale patrimoniale, ale soțului sau rudelor sale de gradul I pot influența deciziile pe care trebuie să le ia în exercitarea funcției publice.**

În cazul în care există un conflict de interese, funcționarul public este obligat să se abțină de la rezolvarea cererii, luarea deciziei sau participarea la luarea unei decizii și să îl informeze de îndată pe șeful ierarhic căruia îi este subordonat direct. Acesta din urmă este obligat să ia măsurile care se impun pentru exercitarea cu imparțialitate a funcției publice, în termen de cel mult 3 zile de la data luării la cunoștință a situației existente.

În cazul în care există un conflict de interese, conducătorul autorității sau instituției publice, la propunerea șefului ierarhic căruia îi este subordonat direct funcționarul public în cauză, va desemna un alt funcționar public care are aceeași pregătire și nivel de experiență.

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

Încălcarea dispozițiilor privind conflictul de interese poate atrage, după caz, răspunderea disciplinară, administrativă, civilă ori penală, potrivit legii.

2.2. Situații particulare cu privire la conflictul de interese

Dispozițiile O.U.G. nr. 66/2011 Capitolul II, Secțiunea a 2 - a, Reguli în materia conflictului de interese.

Art. 10:

„(1) Persoanele fizice sau juridice care participă direct în procesul de verificare/evaluare a cererilor de finanțare nu pot fi solicitanți și/sau nu pot acorda servicii de consultanță unui solicitant;

(2) Încălcarea prevederilor alin. (1) se sancționează cu excluderea solicitantului din procedura de selecție;

(3) Autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene au obligația să solicite instanței anularea contractului/acordului/deciziei de finanțare care a fost încheiat/emisă cu încălcarea prevederilor alin. (1);

(4) În cazul în care autoritatea cu competențe în gestionarea fondurilor europene solicită completări ale documentației depuse în vederea verificării/evaluării, această activitate nu are caracter de consultanță.”

Art. 11:

„(1) Nu au dreptul să fie implicați în procesul de verificare/evaluare/aprobare a cererilor de finanțare sau a programelor în cadrul unei proceduri de selecție următoarele persoane:

a) Cele care dețin părți sociale, părți de interes, acțiuni din capitalul subscris al unuia dintre solicitanți sau care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere ori de supervizare a unuia dintre solicitanți;

b) Soț/soție, rudă sau afin până la gradul al doilea inclusiv cu persoane care dețin părți sociale, părți de interes, acțiuni din capitalul subscris al unuia dintre solicitanți ori care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere sau de supervizare a unuia dintre solicitanți;

c) Cele despre care se constată că pot avea un interes de natură să le afecteze imparțialitatea pe parcursul procesului de verificare/evaluare/aprobare a cererilor de finanțare.

(2) Prevederile alin. (1) se aplică și persoanelor implicate în procesul de verificare/aprobare/plată a cererilor de rambursare/plată prezentate de beneficiari.

(3) Încălcarea prevederilor alin. (1) se sancționează cu excluderea solicitantului din procedura de selecție.

(4) Autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene au obligația să solicite instanței anularea contractului/acordului/deciziei de finanțare încheiat/emise cu încălcarea prevederilor alin. (1).

(5) Încălcarea prevederilor alin. (2) se sancționează cu deduceri/excluderi din cheltuielile solicitate la plată/rambursare, în funcție de prejudiciul posibil de provocat ori deja provocat fondurilor europene și/sau fondurilor publice naționale aferente acestora.”

Art. 12:

„(1) Persoanele care participă direct la procedura de verificare/evaluare/aprobare a cererilor de finanțare sau a programelor în cadrul unei proceduri de selecție, precum și cele implicate în procesul de verificare/aprobare/plată a cererilor de rambursare/plată prezentate de beneficiari sunt obligate să depună o declarație pe propria răspundere din care să rezulte că nu se află în niciuna dintre situațiile prevăzute la art. 10 și art. 11.

(2) În situația în care, în cursul procedurii de verificare/evaluare/aprobare, aceste persoane descoperă sau constată o legătură de natura celor menționate la art. 10 și art. 11, acestea sunt obligate să o semnaleze și să înceteze de îndată să participe la procedura de verificare, evaluare sau aprobare.”

Art. 13:

„(1) Beneficiarii persoane fizice/juridice de drept privat nu au dreptul de a angaja persoane fizice sau juridice care au fost implicate în procesul de verificare/evaluare a cererilor de finanțare în cadrul procedurii de selecție pe parcursul unei perioade de cel puțin 12 luni de la semnarea contractului de finanțare.

(2) Autoritățile cu competențe în gestionarea fondurilor europene au obligația să solicite instanței anularea contractului de finanțare care a fost încheiat, în cazul încălcării prevederilor alin. (1).”

Art. 14:

„(1) Pe parcursul aplicării procedurii de achiziție, beneficiarii persoane fizice/juridice de drept privat au obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a evita situațiile de natură să determine apariția unui conflict de interese, și anume a situației în care există legături între structurile acționariatului beneficiarului și ofertanții acestuia, între membrii comisiei de evaluare și ofertanți sau în care ofertantul câștigător deține pachetul majoritar de acțiuni în două firme participante pentru același tip de achiziție.

(2) Încălcarea prevederilor alin. (1) se sancționează cu deduceri/excluderi din cheltuielile solicitate la plată/rambursare, în funcție de prejudiciul posibil de provocat ori deja provocat fondurilor europene și/sau fondurilor publice naționale aferente acestora.”

2.3. Conflicte de interese în domeniul achizițiilor publice

Reguli de evitare a conflictului de interese

Legea nr. 98/2016 privind achizițiile publice stipulează:

ART. 58

Pe parcursul aplicării procedurii de atribuire, autoritatea contractantă are obligația de a lua toate măsurile necesare pentru a preveni, identifica și remedia situațiile de conflict de interese, în scopul evitării denaturării concurenței și al asigurării tratamentului egal pentru toți operatorii economici.

ART. 59

În sensul prezentei legi, prin conflict de interese se înțelege orice situație în care membrii personalului autorității contractante sau ai unui furnizor de servicii de achiziție care acționează în numele autorității contractante, care sunt implicați în desfășurarea procedurii de atribuire sau care pot influența rezultatul acesteia au, în mod direct sau indirect, un interes

UNIUNEA EUROPEANĂ

Programul Operațional Capacitate Administrativă
Competența face diferența!

Instrumente Structurale
2014-2020

financiar, economic sau un alt interes personal, care ar putea fi perceput ca element care compromite imparțialitatea ori independența lor în contextul procedurii de atribuire.

ART. 60

(1) Reprezintă situații potențial generatoare de conflict de interese orice situații care ar putea duce la apariția unui conflict de interese în sensul art. 59, cum ar fi următoarele, reglementate cu titlu exemplificativ:

a) Participarea în procesul de verificare/evaluare a solicitărilor de participare/ofertelor a persoanelor care dețin părți sociale, părți de interes, acțiuni din capitalul subscris al unuia dintre ofertanți/candidați, terți susținători sau subcontractanți propuși ori a persoanelor care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere sau de supervizare a unuia dintre ofertanți/candidați, terți susținători ori subcontractanți propuși;

b) Participarea în procesul de verificare/evaluare a solicitărilor de participare/ofertelor a unei persoane care este soț/soție, rudă sau afin, până la gradul al doilea inclusiv, cu persoane care fac parte din consiliul de administrație/organul de conducere sau de supervizare a unuia dintre ofertanți/candidați, terți susținători ori subcontractanți propuși;

c) Participarea în procesul de verificare/evaluare a solicitărilor de participare/ofertelor a unei persoane despre care se constată sau cu privire la care există indicii rezonabile/informații concrete că poate avea, direct ori indirect, un interes personal, financiar, economic sau de altă natură, ori se află într-o altă situație de natură să îi afecteze independența și imparțialitatea pe parcursul procesului de evaluare;

d) Situația în care ofertantul individual/ofertantul asociat/candidatul/subcontractantul propus/terțul susținător are drept membri în cadrul consiliului de administrație/organului de conducere sau de supervizare și/sau are acționari ori asociați semnificativi persoane care sunt soț/soție, rudă sau afin până la gradul al doilea inclusiv ori care se află în relații comerciale cu persoane cu funcții de decizie în cadrul autorității contractante sau al furnizorului de servicii de achiziție implicat în procedura de atribuire;

e) Situația în care ofertantul/candidatul a nominalizat printre principalele persoane desemnate pentru executarea contractului persoane care sunt soț/soție, rudă sau afin până la gradul al doilea inclusiv ori care se află în relații comerciale cu persoane cu funcții de decizie în cadrul autorității contractante sau al furnizorului de servicii de achiziție implicat în procedura de atribuire.

În cuprinsul art. 3, lit. II) din **Legea nr. 98/2016** persoanele cu funcții de decizie sunt definite ca fiind „conducătorul autorității contractante, membrii organelor decizionale ale autorității contractante ce au legătură cu procedura de atribuire, precum și orice alte persoane din cadrul autorității contractante ce pot influența conținutul documentelor achiziției și/sau desfășurarea procedurii de atribuire”.

Categoriile intereselor vizate de reglementarea conflictului de interese din domeniul achizițiilor publice sunt următoarele:

A. **Interese ne-financiare** (spre exemplu, avansarea în carieră, publicarea unei cărți, reputația, menținerea unei poziții onorifice, etc.)

B. Interese financiare/economice:

Tipul intereselor ar trebui să joace, de asemenea, un rol în ceea ce privește tipul de măsuri care se dispun ca urmare a identificării unui posibil conflict de interese. Astfel, pot exista:

B.1. Interese personale directe

Spre exemplu, în cazul în care persoana cu funcție de decizie este în același timp și acționar al unui candidat/ofertant, se consideră că acesta are un interes personal în respectiva procedură.

B.2. Interese personale indirecte

Atunci când folosul necuvenit nu este în beneficiul direct al persoanei cu funcție de decizie, ci în beneficiul unui terț - persoane de la care a beneficiat de servicii sau foloase de orice natură, persoanele cu care se află/s-a aflat în raporturi de muncă sau rude până la gradul al II-lea inclusiv.

Spre exemplu, fiica șefului autorității contractante a beneficiat de o săptămână de vacanță plătită de directorul unui operator economic care participă la procedura de achiziții publice.

C. **Interese de altă natură** comune cu un operator economic participant la procedura de achiziții publice/ofertant/contractant/subcontractant/terț susținător pot fi în legătură cu viața de familie, viața sentimentală, profesională, politică sau orice alt interes comun cu un potențial destinatar al unei plăți din fonduri publice, alocate ca urmare a unei proceduri de achiziții publice.

3. Sancționarea conflictelor de interese

3.1. Generalități

Legislația națională prevede sancțiuni disciplinare, sancțiuni administrative, sancțiuni civile și sancțiuni penale pentru situația de conflict de interese.

Conform art. 25 din **Legea nr. 176/2010** cu modificările și completările în vigoare, *fapta persoanei cu privire la care s-a constatat starea de conflict de interese constituie temei pentru eliberarea din funcție ori, după caz, constituie abatere disciplinară și se sancționează potrivit reglementării aplicabile demnității, funcției sau activității respective.*

Agencia Națională de Integritate este instituția căreia îi revine sarcina legală de evaluare a prezumtivelor situații de conflicte de interese. A.N.I., urmare a procedurilor prevăzute de Legea nr. 176/2010, întocmește un **raport de evaluare** privind existența unei stări de conflict de interese. Raportul respectiv poate fi contestat în instanță în termen de 15 zile, iar în caz de neconstatare rămâne definitiv.

În măsura în care la nivelul instituțiilor sau autorităților publice respective se constată existența unui conflict de interese consumat (care nu mai poate fi evitat, deoarece a produs deja efecte), orice persoană poate:

- Să sesizeze responsabilul cu prevenirea și monitorizarea situațiilor privind conflictele de interese. Acesta din urmă va sesiza A.N.I. și va aduce problema la cunoștința conducerii instituțiilor sau autorităților publice respective.
- Să sesizeze direct A.N.I. în scris, punând la dispoziție datele și informațiile aferente, dacă acestea există.

3.1. Sancțiunile disciplinare și administrative

a) Legislația care reglementează sancțiunile disciplinare și administrative este compusă, în esență, din:

- *Legea nr. 161/2003 privind unele măsuri pentru asigurarea transparenței în exercitarea demnităților publice, a funcțiilor publice și în mediul de afaceri, prevenirea și sancționarea corupției, cu modificările și completările ulterioare;*

- *Legea nr. 176/2010 privind integritatea în exercitarea funcțiilor și demnităților publice, pentru modificarea și completarea Legii nr. 144/2007 privind înființarea, organizarea și funcționarea Agenției Naționale de Integritate, precum și pentru modificările și completările altor acte normative;*

- *Codul administrativ.*

Alte acte normative.

Sancțiunile administrative și disciplinare sunt dispuse prin emiterea de către autoritatea competentă (angajatorul), prin conducătorul acesteia, a unui act administrativ, prin care constată îndeplinirea condițiilor pentru eliberarea din funcție o dată cu rămânerea definitivă a raportului A.N.I.

Art. 26 alin. (3) din Legea nr. 176/2010 prevede că: *„Prin derogare de la dispozițiile legilor speciale care reglementează răspunderea disciplinară, sancțiunea poate fi aplicată în termen de cel mult 6 luni de la data rămânerii definitive a raportului de evaluare, potrivit prevederilor legale.”*

b) Pe de altă parte, după rămânerea definitivă a raportului de evaluare prin decizie irevocabilă a instanței de judecată, sau prin necontestare, Agenția Națională de Integritate, conform art. 23 din Legea nr. 176/2010 cu modificările și completările ulterioare poate solicita instanței de contencios administrativ anularea actelor administrative și juridice încheiate cu încălcarea regimului juridic al conflictului de interese.

- Sancțiunile civile sunt de natură patrimonială și sunt prevăzute în Codul Civil. Sancțiunea civilă apare în situația în care oficialul public, prin faptele săvârșite cu încălcarea normelor de conduită profesională creează prejudicii persoanelor fizice sau juridice.

- Sancțiunile penale sunt prevăzute în Codul Penal și în legi speciale.

4. Indicatorii de monitorizare:

- Numărul de riscuri la corupție identificate și descrise;
- Numărul de riscuri la corupție evaluate;
- Numărul de riscuri la corupție cu o probabilitate de materializare scăzută;
- Numărul de riscuri la corupție cu o probabilitate de materializare medie;
- Numărul de riscuri la corupție cu o probabilitate de materializare ridicată;
- Nivelul expunerii la risc de corupție pe fiecare risc de corupție identificat;
- Numărul măsurilor de intervenție pe fiecare tip de intervenție;

- Număr de cazuri de fraudă sau corupție înregistrate prin controlul intern managerial;
- Număr de funcții sensibile și funcțiile considerate ca fiind expuse la corupție identificate și inventariate;
- Număr de persoane cărora li s-a aplicat principiul rotației personalului;
- Număr măsuri de control prevăzute în planul anual de control privind evitarea conflictelor de interese;
- Număr de măsuri de control realizate pentru evitarea/prevenirea conflictelor de interese;
- Numărul sesizărilor privind situațiile de conflict de interes potențial;
- Numărul sesizărilor către A.N.I. privind situațiile de conflict de interes actual.

